

COSYNYREANA

Anul X. No. 31

1 August 1926.

In acest număr:

D. I. CUCU: *Teatrul de propagandă.*

MUNTEANU-MIO: *Homo.*

ECATERINA PIȚIȘ: *Pace.*

SABIN G. TRUȚIA: *Leproșii*

AUREL BOCUȘTEANU: *Intrebare (după Lenin).*

PHAETHON: *Probleme literare.*

MANOLE AMPOIANU: *Revistele (Ramura, Cetatea literară)*

Insemnări: „Fundația Principele Carol” în Ardeal. Sadoveanu în limba polonă. Premiile „Cărții Românești”. O declarație prețioasă. „Biserica unică românească”.

⋮ Revistă literară săptămânală ⋮

Director: Sebastian Bornemisa

Redactor: D. I. Cucu

TEATRUL DE PROPAGANDĂ

de D. I. CUCU

Aplicarea noii legi a teatrelor a scos la iveală chestiunea plusului de actori la Teatrul Național din Capitală. Numeroși pensionari ai acestei instituții au fost amenințați să fie scoși din statele lunare de plată. Dar lucrurile s'au aranjat mai apoi, așa fel că astăzi toată lumea pare a fi mulțumită. Parte din actorii Teatrului Național au fost lăsați la locurile lor; parte au fost trecuți într-o echipă de propagandă.

Inventivi cum suntem am găsit și aici soluția, care eludează prevederile unei noi legi din cea dintâi clipă a aplicării ei. Această lege, care urma să înlesnească realizarea unei importante reforme în sistemul de organizare și funcționare a teatrelor din România, se dovedește astfel inutilă. Teatrul Național al Capitalei va rămâne același, aglomerat cu personal artistic fără înțelegere în repertoriul susținut de maximum o treime din numărul actorilor înscrși în state. Legea e nouă, dar uzanțele vechi au fost mai puternice.

Totuși, se zice, vom avea o echipă de propagandă. Cincisprezece sau douăzeci de actori, mai puțin favorizați de soartă decât alții, vor pleca de două sau de trei ori pe an în turneu, vor descinde grăbiți în câteva orașe de provincie, vor debita în silă câteva acte de comedie franțuzească sau de sforăitoare dramă indigenă și se vor întoarce la București mulțumiți că pot justifica cele 7—8 luni de inactivitate remunerată în statele Naționalului. Și aceasta se va numi pompos propagandă culturală, spre deplina satisfacție a tuturor, și a celor ce dorințau o reformă, dar n'au putut-o face și a celorlalți cari nu se pot ridica din treamățul Bucureștilor între Capșa și Continental.

E însă o chestiune, la care nu s'a gândit nimenea. E chestiunea teatrelor oficiale din provincie, din Cluj, din Craiova, din Iași, din Cernăuți

și din Chișinău. Intrebatu-sa oare cineva, atunci când se constata că Teatrul Național are peste 180 de angajați, din care nu utilizează 50, cu câți actori își fin repertoriile celelalte teatre naționale? Nu, hotărât nu! Căci ar fi trebuit să se afle că se face în aceste teatre un adevărat hamalac artistic, în timp ce alții stau și consumă în comodălene fondurile taxelar pe spectacole. Actorii, cari joacă săptămână de săptămână în două sau trei spectacole, actorii cari în opt luni de stațiune trebuie să învețe 30—32 de roluri noi, fac aci o muncă istovitoare de salahori. Și mă mir că o fac, fără să protesteze, când dincolo alții lenevesc, iau leafă și îi disprețuiesc cu falsa superioritate a Capitalei.

Ceeace se petrece la Teatrele Naționale din provincie este o rușine pentru vremurile noastre. Fiecare spectacol este o eroică sfortare pentru menținerea unui nivel artistic onorabil, pentru că niciodată aceste teatre nu au personalul suficient din cari să aleagă interpreții potriviți rolurilor și pentru că împrejurările specifice centrelor provinciale impun în fiecare săptămână o premieră. Dintr'o condamnabilă lăcomie centralistă totul se atrage la București. Fondurile taxelar pe spectacole nu se repartizează just între toate teatrele naționale, fie luându-se drept criteriu contribuția și repartizându-se teatrului național respectiv, fie împărțindu-se în părți egale între toate teatrele naționale. Bucureștii înghit aproape în întregime aceste fonduri, iar teatrelor naționale din provincie li se aruncă tocmai atâta cât le trebuie ca să nu moară.

Dacă repartitia acestor fonduri s'ar face just, teatrele naționale provinciale ar deveni prospere. Imbogățite cu personalul artistic suficient din surplusul inutilizat al

Teatrului Național din București și înzestrate cu toată recuzita trebuitoare, aceste teatre ar putea da nu numai spectacole de adevărată artă, dar ar putea îndeplini cu folos rolul acela de propagandă culturală românească, pe care astăzi oficialitatea noastră neorientată este dispusă a-l acorda oricui. Și altfel s'ar face propaganda de aici. Repertoriile ar păstra o anumită normă corespunzătoare trebuințelor sufletești ale mediului căruia se adresează; iar reprezentanțiile s'ar da după un anumit program, care ar statornici interesul pentru teatrul românesc.

După cum am spus, teatrele naționale din provincie arareori pot fi neafșișul unei piese mai mult de trei spectacole. Așa sînt împrejurările. Centrele provinciale n'au abundența de lume flotantă a Capitalei, nici aceeași masă de spectatori stabili. De aici și nevoia de a se da în fiecare săptămână o premieră. Cu personalul insuficient de astăzi, o imensă energie se răduiește în cele trei spectacole, cari pot ține interesul publicului legat de teatru. Ori această energie s'ar putea utiliza cu folos în propagandă culturală pe seama orașelor din provincia respectivă, dacă s'ar dubla personalul artistic al fiecărui teatru provincial. S'ar crea astfel două echipe cari ar alterna la reprezentarea premierelor dela centru și la reprezentanțiile de propagandă în celelalte orașe. Rolurile odată învățate pentru o premieră, nu s'ar lăsa inutilizate, ca până acum, după vidarea celor trei spectacole posibile, ci s'ar face serie complectă cu ele acolo unde publicul e dornic de teatru și nu-l are decât incidental și insuficient redat.

Dar despre această chestiune a organizării teatrului de propagandă în nouile provincii nerezervăm dreptul a ne ocupa pe larg într'un număr viitor.

HOMO

— Fragment —

de MUNTEANU-MIO

(Urmare)

Mântultori mi-au fost Vena și părintele ei. Crezându-mă mort, voiau să-mi schimbe mormântul, spre a-mi câștiga odihnă sufletului. Și a doua oră trebuia să fiu îngropat, acum de cei ce mă iubeau.

Ingenunchiată lângă corpul meu, Vena își blestema nenorocirea; iar tatăl săpa neîndemânic groapa și cerca prin cuvinte deșarte s'astâmpere durerea fiicei: „De două zile plângi și nu ți-a mai secat isvorul lacrimilor și poate vei mai plânge alte zile lungi fără să ți-l sece. Vei uita apoi încercând alte dureri. Te vei gândi cu nepăsare la cele de astăzi și numai acelea de atunci îți vor părea ucigătoare. De ce să adâncești atunci marea durerilor, când și ele sunt clipe fugare? De ce să verși lacrimi, de cari vei râde poate mâine? Să învățăm obiceiurile Zellor. Ei poruncesc vremii să treacă în goană nebună, când sunt chinuți de gânduri neplăcute și o opresc numai când a trecut atâta, cât e dat spre a se vindeca o rană. Să poruncim și noi zellor să treacă într-o singură clipă și să ne oprim numai în mijlocul celor fericite. Numai veșnicia nu poate fi stăpânită; dar nimic nu e veșnic. Să ne stăpânim deci durerile“.

Vena îl asculta dusă și îi răspunde abia șoptind: „Pentru mine a murit ori ce fericire“. Tatăl începu din nou să deslege firul înțelepciunii: „Fericirea! Aceasta o deplângem. Nu mortul, nici sufletul lui, ci lumina și fericirea care a pierit odată cu el“.

„Soarele apune, dar va răsări mâine din nou. Să nu simțim deci păreri de rău pentru apus. O altă fericire o vei găsi-o mâine, uit-o pe cea de astăzi. Așteapt-o liniștită pe cea care va veni, spre a fi demnă de ea“.

Primul bulgăre de pământ fu aruncat peste trupul meu învălit în toga albă. Atunci auziră la poartă strigătele mult'mii, care aducându-și aminte de petrecerea de ieri, venea azi s'o sfârșească. Găsindu-mi corpul nemișcat, s'au depărtat amenințând pe cei ce m'au răpit rușinii.

Vena căzând în genunchi își rugă părintele să își ascundă corpul spre a nu fi necinstit de mulțimea turbată. Astfel noaptea m'au adus

P A C E

*O lună cu chipul rotund
Se 'nalță pe vârful de casă
Și neguri și umbre s'ascund
Și pacea pe lume se lasă.*

*Doar numai sfielnic ca'n vis
Un susur colindă prin ramuri,
Prin ramuri de măr și cais,
O floare mi-adoarme pe geamuri.*

Ecaterina Pittș

în această pădure necălcată de pas omeneșc, unde mă trezii din leștoul meu lung.

Fericirea Venei și a părintelui ei fu fără de margini când m'au văzut readus la viață; iar eu cuprins de acea stare binecuvântată pe care o simți între oamenii fericiți, am adus împreună cu ei laude și jertfă zellor, cari m'au scăpat.

Pădurea Zellor, astfel se numea locul unde ne-am oprit. Abia se află la zece mii de pași de Roma și n'a mai fost de pe vremuri cercetată de om. Strămoșii povestesc că Zeii s'adună aici la sfat și prefac în stană de piatră pe cei ce ar auzi vreodată înțeleptele lor hotărâri. Odată cumpănind ei asupra sorții unei tinere perechi, mirele le auzi sfatul și alergă să-și oprească logodnica de a ajunge la locul de întâlnire, căci Zeii îl pregătiseră moartea.

Văzut de Zeii, fu prefăcut în stană de piatră, căci soarta trebuia să se îplinească: mireasa să fie sfâșiată de un leu scăpat din arenele de luptă. Logodnicul deși prefăcut în piatră, cercă să se lupte cu atotputernicia fatalității. Umbra lui se desprinse de stană și înșelând prin cântece viclene o viperă, o ucide, iar limbile înveninate le aruncă în isvorul de unde avea să bea leul. Și fiara murî, dar logodnica se sinucise de durere că nu-și găsise iubitul la locul de întâlnire. Zeii se înfurieră căci jocul sorții fu schimbat. Aruncară umbra la cealaltă parte a lumii; iar stana de piatră e de atunci fără umbră și dacă vre-un om ar acoperi locul umbrei de odinioară cu a sa, va muri căci piatra își leagă de sine noua umbră, până ce Zeii vor veni s'o deslege.

Tatăl meu cugetând la aceste mituri zise: „Zeii sunt prea înțelepți pentru-ca să se lase văzuți și auziți

vreodată. Dacă vor ține sfat prin aceste locuri, îi vom roga s'aștepte cu începutul, până ce noi ne vom astupa urechile, spre a nu le înțelege hotărârile“.

Vena răsă la aceste cuvinte și împreună cu ea și noi. Atunci când suntem fericiți, suntem în stare să râdem și de faptele Zellor, părându-ne neînsemnate și deșarte, pe lângă bucuria noastră pământească. În această singurătate am încercat zile de-arândul pe cea mai aleasă dintre fericiri. Timpul se pierduse pentru noi, ne păream nemuritori, căci fericirea contopește noaptea în zi și an în ceas. O clipă de fericire stăruie și după ani în mintea noastră, crește cu trecerea vremii și o credem uriașă cu toată nimicnicia ce a fost odată.

Natura își schimba podoabă după podoabă, bogăție după bogăție și noi îi priveam jocul senin și fără vre-o întrebare chinuitoare. Eram singuri și ne păream încunjuțați de mii de suflete bune. Eram părăsiți și ne simțeam ajutați de cei mai puternici dintre Zeii. Niciodată gândul: pentru-ce, nu ne turbura sfințenia clipei.

Miturile ne povestesc că Jupiter prefăcut în om cerceta pământul. Ajuns în cetatea Teba, într-o casă găsi o mamă pe patul de moarte, lângă ea trei copii, vătându-se și neștiind ce să facă pentru a o ajuta. Jupiter le zise: „Mama voastră nu va scăpa decât aducându-i un ulcior de apă, pe care-l voi binecuvânta eu, de la una din cele trei izvoare: din spre răsărit, apus sau miază-zi“.

Mama auzind sfatul îi trimise pe toți trei, rugându-i să se grăbească întru a-i ușura chinurile, promișând binecuvântarea celui ce se va întoarce mai îngrabă.

Pe atunci în Teba băntuia ciumă în partea de răsărit a orașului. Se

svonise apoi că în partea din apus a cetății s'ar ascunde o ceată de hoți, ce amenință viața și punga cetățenilor. În partea de miază-zi a orașului era palatul regesc, unde se serba nunta celei mai frumoase dintre ficele regelui.

Cel mai mare dintre copii își alese drumul de miază-zi, căci nefiind amenințat de nici un pericol, se va reîntoarce mai degrabă și astfel va câștiga binecuvântarea și iubirea părintească. Cel mijlociu luă drumul apusului; iar cel mai mic în spre răsărit.

Și s'a întâmplat că cel mai mic veni după un ceas, căci pericolul îl învățase lungimea clipei. Cel mijlociu nu veni decât noaptea târziu, căci svonurile amenințătoare îl siliau să-și măsoare cu precauție pașii și să privească cu bănuială împrejurimea, plerzând astfel din vreme.

Iar cel mare nu veni decât după trei zile. Nunta la palatul regesc era atât de minunată și atât de fericită și mulțumită era mulțimea adunată, încât el își uită de suferințele mamei, uită de prețul clipei și privea fără să se sature bucuria celor adunați. Cele trei zile îl pădură o clipă și se miră când își văzu frații sosiți înaintea lui și când auzi muștrările mamei.

Astfel era pentru noi timpul. Trecură luni și noi credeam că abia au trecut ceasuri.

Dar mitul lui Jupiter trebuia să se petreacă și cu mine în întregime. Zeii voiau să mă readucă la realitatea clipei.

Vena fu mușcată de un șarpe și muri după câte-va ceasuri.

Se începea din nou blestemul. Atotputernicii mă trezeau din increderea mea oarbă de stăpân al sorții.

Am blestemat fatalitatea, am stins focul penaiților și cu cenușa vetrei mi-am acoperit capul. Cui să-i mai cinstesc lumina focului, când nu mai am pentru-ce aduce mulțumiri. De ce să mai tremur înaintea Zeilor, când m'au lăsat iarăș gol, pradă morții, precum am fost mai înainte.

— Tată, îl zisei eu singurului om, care mă mai iubea, eu plec din nou în mijlocul oamenilor, spre a le simți din nou răutatea și blestemul firii, căci vreau să mor. Până azi aveam o țință. De acum înainte mă întreb: „Pentru-ce trăesc?” Numai zăresc o singură zi albă în șirul celor cari vor veni. Pentru-ce atunci să le aștept sosirea?

Bătrânul filozof îmi răspunse:

— Nimeni nu-și cunoaște țința vieții. În toți doarme întrebarea:

pentru-ce trăesc, până când vine nefericirea să o trezească. Eri părea că ai o țință, fără să știi care e. Erai fericit; iar țința vieții poate e căutarea fericirii. Mulți vor privi cu bănuială spre cer și se vor întreba dacă n'au să primească răspuns de acolo, care le este țința. Unii vor crede că e veșnicia. Dar toți se înșală. N'avem scopuri decât trăirea clipei. M'am întrebat și eu adesea, pentru-ce atunci aștept alte clipe când le cunosc greutatea de plumb și n'am știut să-mi răspund, căci în mine ca și în toți e o lege a Zeilor, care ne poruncește să trăim. Dacă ne-ar fi lăsat scop, multora le-ar părea fără preț. Dacă Zeii ne-au creat să le aducem jertfe, ne-am revolta foarte ușor și i-am răsturna nema servindu-i. În loc ca noi să le servim, le-am cere să ne vervească. Dacă ne-ar fi dat cărări de ales, mulți am fi ocolit pe toate aceste drumuri. Atunci o lege divină ne-a poruncit să trăim. Vei pleca acum între oameni, așteptând să te ucidă și apoi atunci când vei simți aproape moartea, vei cerca scăparea. Legile atotputernicei Fatalități, trebuiesc respectate.

— Pleacă acum! Aici în singurătate seninul îți va părea furtună. Trupul tău ascultă de glasul patimilor și nu de acela al înțelepciunii. Dacă nu te vor ucide oamenii, te vei reîntoarce după ani în această singurătate și te vei mulțumi să stai numai cu tine de vorbă.

— Pe atunci eu voi fi murit. Vei găsi însă în acest loc, înșirate pe papirus gândurile mele, și atunci mă vei înțelege mai bine.

— Mormântul Venei îl voi preface în altar. Am început de multă vreme să nu mai cred în Zeii strămoșești, supuși și ei legii patimilor. Ne-ar trebui un Zeu atotputernic, bun și fără patimi, demn de a fi slăvit. Imi urăsc Zeii. Mi-a mai rămas amintirea. Acestei îi voi ridica cult; iar altar acest mormânt.

— Să nu te rețină gândul, că ai o datorință de a te închina la acest altar. Tu crezi încă în Zei, căci ai încă patimi. Numai când vei rămâne și tu cu cultul amintirii, să te reîntorci la acest altar. Odată crezându-te mort, am încercat să învăț pe fica mea uitarea. Acum te învăț și pe tine aceeaș uitare.

Zicând aceste filozoful mă îmbrățișe și apoi mă conduse până la marginea pădurii. L'am văzut multă vreme stând și privind-mă: era doar ultimul rămas bun între noi.

Drumul îmi ducea pașii în spre

Roma. Cetatea patimelor și pericolului m'atrăgea înainte de toate, căci căutam moarte grabnică pentru sbuciumul fără rost al vieții mele.

Cerul era roșu. Își resfrânge oare soarele lumina sau arde orașul plin de păcate. Mi-am pus urechea la pământ și în tăcerea nopții deslușii vaete și țipete de mulțime de om. Noaptea se tulbură apoi, urlatul crescând până la nori se împrăștia pe fața pământului, înfricoșător și dureros. Deslușiam în acel răget, o teamă nemărginită, lașe și copilărească. Noaptea adunase într'un mănunchiu toate vaetele, blestemele, contopise într'un s'ngur glas tot clocotul mulțimii și făuri un monstru urlător, slobozindu-l în tăcerea înspăimântată cu el pământul.

Simțeam o bucurie răutăcioasă de a auzi plângând pe acel monstru: Roma, care mă învățase firul morții. Omul, de care mă temeam, gemea și el sub frica de moarte, se svârcolea și el sub biciul amenințării. Mulțimea trufașă fără teamă și fără Zei, scrâșnește dinții sub sugrumarea morții. Și ghiceam din nebunia prăpădului, cine-i acel călău mai puternic decât mulțimea din cetate, ce știe să-i țină în frâu și la carul morții. Îl ghiceam pe acel monstru grotesc, cu capu-i mare și privirea de fiară: pe Nero.

Alergai în spre cetate, puteam să privesc râzând în ochi, mulțimea, care-și bătuse joc de durerile mele.

Eu singurul n'aveam nimic de pierdut. Eram singurul, care s'ar fi putut desfăta în spaima lor lașe.

Mă postal la poarta din spre nord a cetății. Mulțimea ieșea înebunită din orașul în flacări, se călcau unii pe alții și cei mai tari ucideau pe cei mai slabi, când găseau cale închisă.

Aici cunoscu frica adevărată a omului. Cuvintele bătrânului filosof îmi reveniră în minte: „În noi există o lege, ce ne poruncește să trăim”. E cea mai puternică dintre legi, căci a fost cea dintâi zisă. Trăește, ne-a spus creatorul și numai în urmă veniră alți Zei și îl învățară pe om noui legi și noi datorii”.

Am văzut mame aruncându-și copiii spre a scăpa ele dela moarte, și am văzut altele adunând copii aruncați: voiau să scape pentru viață totul, atât de mare le era teama de distrugere.

Ceasuri întregi am privit această svârcolire a mulțimii, până când târât fără voce de un grup înebunit de spaimă, mă trezii în mijlocul câmpului sădit cu miile nenorociților.

LEPROȘII

de SABIN G. TRUȚIA

Vestea profetului blând din Nazaretul Galileii se lăția pretutindeni. Azi e pomenit în Caesarea lui Filip și'n Samaria, ca mâne în Tyr și Sidon și mai apoi departe pe țărmurile nisipoase și arse de soare ale mării Genesarethului. Cuvintele lui pline de înțelepciune, picurau în sufletele dornice de adevăr, ca stropii roditori. Și cuvântul adevărului era întărit cu semne și minuni.

Orbii văd, leproșii se curățesc și morții se scoală. Păgânii se minunează, iar poporul lui Israel simte împlinirea făgăduinței lui I hve.

— E Mesia!

— Povățuitorul! — prevestit de profeți, care va să ridice iarăși la mărirea de odinioară sămânța lui Avram!

În vremea asta, la poalele muntelui Sion, zăceau o mulțime de leproși. Gonțiți din ceata oamenilor integri, acești nenorociți își petreceau zilele chinuite printre mormintele părăsite, amăgindu-și foamea cu ceia-ce le asvârleau de departe drumetșii milostivi. Om sănătos nu îndrăznește să se atingă de ei și era de-ajuns să se rostească cuvântul „lepros“, pentruca să se cutremure chiar cele mai înpietrite inimi. Cel atins de groaznică molimă, era smuls din sânul familiei sale și târât departe... Copilul era despărțit pentru totdeauna de mamă, bărbatul de soție și fratele de frate. Pe fețele lor schimonosite era întărită desnădejdea și trupul slăbit ie era plin de răni. Cei cari sufereau de vreme îndelungată, purtau siluete scârboase de stafii, în cari doar sufletul de mai trăia.

Vestea minunatului profet pătrunsesse până la ei. Și mulți din cei năpăstuiți așteptau acum înfrigurați, să le răsără profetul în cale, pentruca să-și reverse asupra lor milostenia și dorul vindecării.

Se șoptea, că leșchu Nazarineanul are să vină curând în sfânta cetate...

Intr'una din zile, doi nenorociți ședeau povestind lâng'o movilă de pietre. Unul bătrân, cu barba încălțită și hainele sdremțuite; celălalt în vârsta tinereții. Vesmântul curat și fața frumoasă încă a tânărului dovedeau, că era abia la începutul boalei.

Soarele urcat de-asupra muntelui Sion, își revărsa potopul de raze fierbinți peste câmpiile pline de verdeață. Dinspre cetatea vastă, a cărei ziduri uriașe se întindeau până departe, pe sub dealurile presărate cu oleandri, străbătea ușor sbieratul cămillelor flămânde.

Tânărul urmări cu privirea sborul rândunecilor cari ciripeau voioase prin văzduhul plin de mireme și zise:

— „Ce bine-ar fi să vină profetul!... Se spune că e milostiv și el ne-ar tămădui!“

— „Nu te amăgi tinere!“ — răspunse bătrânul. — „Tu ești roman, profetul e iudeu! Chiar de-ar putea să-ți ajute, el n'ar face-o asta, ci din potrivă, te-ar privi cu dispreț! Eu sunt iudeu, dar n'am crezut nici când în profeți! Toate sunt vorbe numai și amăgiri! Profetul despre care se vorbește acum, nu va fi, decât un simplu amăgitor!“

— „Cum? minunile despre cari se spune că le-a făcut acest profet să fie minciuni? Nu!... Șapoi, dacă e bun și milostiv s'ar putea să privească pe cineva cu dispreț?“

Sunt roman! poporul urgisit de iudei, dar nici iudeii nu sunt toți la fel! În pruncia mea am cunoscut întâmplător un copil iudeu, care mi-o făcut mult bine! Nu s'ar putea ca profetul de azi să fie asemenea copilului de-atunci?“

— „Crede cum vrei! eu însă îți spun, să nu te amăgești! Vino mai bine și spune-mi povestea vieții tale!“

Tânărul își răzîmă fruntea în palme și rămase tăcut, cu privirea pierdută în gol.

— „Ori poate vrei să cunoști întâi viața mea?... fie!... am să-ți-o povestesc pe scurt.“

Iudeul își strânse pe lângă trupul plin de răni bucățile de haine sdremțuite și trecându-și degetele prin barba încălțită, începu să spună:

— „Până la vârsta de optsprezece ani, în viața mea nu s'a întâmplat nimic deosebit. Pe mama o pierdusem de mic și astfel copilăria mea a fost lipsită de farmec. Asta n'am s'o mai povestesc. Atâta doar voi aminti, că aveam de mic o fire neastâmpărată. Tatăl meu, era vânzător de piel într'un orașel de Iudea. Cu mine se purta sever

și ori-ce dorință de libertate mi-o reprima. Când împlinisem optsprezece ani, tata muri într'o furtună pe mare, spre Antiochia. La vestea morții n'am plâns, cum fac de obicei alții; din potrivă, am simțit un fel de bucurie. Și la ce-aș fi plâns? doar moartea lui pentru mine însemna libertate. Știam că tata era bogat și aceasta bogăție era de-acum a mea, singurul copil. Puteam deci să trăiesc cum vream, în deplină libertate și fără a da cuiva vre-o socoteală. Curând după moartea tatălui meu, am vândut o parte din moștenire și am plecat la Ierusalim. Dar aici nu mă simțiam bine. Nu puteam să mă împac de loc cu obiceiurile rigide ale neamului meu. Credincios n'am fost niciodată. Pentru mine templul lui Solomon nu însemna mai mult ca un local de petrecere. Și totuși faptul că eram iudeu, mă stânjenea mult în dorul de-a petrece.

Peste puțin, am plecat la Antiochia. Și, ce să-ți spun?! În patru ani îmi mistuisem banii toți; în schimb, învățasem să petrec. N'am de gând să te plictisesc cu cele învățate în Antiochia... Tu ești roman și știi ce înseamnă a petrece!

Reîntors la locul meu natal, îmi vândui întreaga moștenire. Aveam acum iarăși o sumă fabuloasă.

— Nici nu visam, ca tatăl meu să fi fost atât de bogat.

În sufletul meu simțiam de mult dorința de-a cunoaște Roma și Atena. Și cum bogăția îmi permitea să fac tot ce doream, îmi lăpădai portul meu de iudeu și înbrăcându-mă în portul romanilor, am plecat la Roma. Limba romanilor o știam, iar datinele le învățasem între timp. Acolo apoi, începu să-mi petrec zilele într'un lanț nesfârșit de plăceri. Duceam chiar jertfă la zeii voștrii păgâni. Ce amăgire! profeți... și zei!

În câteva rânduri am vizitat și Atena, dar Roma avea mai mult farmec. După alți șase ani, prăpădisem totul. Dedat la viață ușoară și fără griji, ce puteau să fac?! Găcești tinere?! da, așa e, am început să fur!... Intr'una din zile — fiind lipsit — mi-am jefuit unul dintre prietenii — un patrician. — Era să fiu surprins, dar am scăpat cu fuga.

Temându-mă, nucumva să fiu vădit, m'am reîntors iarăși în Iudea. Plecasem de-aici bogat și mă întorceam un simplu cerșitor. Ce puteam să fac? să muncesc?... da, e ușor de zis, dar pentru mine, care

nu muncisem niciodată în viață, acest lucru era peste putință!

Cunoșteam în Ierusalim un iudeu bogat, care avusese pe vremuri gândul să-și mărite fata după mine. În nădejdea, că-l voi putea ademeni să mă împrumute cu bani, vândui puținele obiecte ce le aveam — din cele furate la Roma — și plecai la Ierusalim.

Bătrânul Iosua mă primi rece și refuză ori-ce împrumut. Rătăcii o zi întreagă pe străzile pline de noroi ale orașului, făcând o mulțime de planuri și seara eram decis. Aveam de gând să-l jefnesc, ba la nevoie chiar să-l ucid pe Iosua și apoi să fug la Antiochia.

Te cutremuri tânere? Eh!.. nu credeam ca un roman să tresară la auzul cuvântului „omor”. De-odată cu noaptea, m'am apropiat de casa unde locuia bătrânul cu cei doi servi ai lui, la fel de bătrâni.

Îmi dădai seama, că nu voi putea să intru pe poartă. Bătrânul se temea de tâlhari și noaptea își ținea poarta ferecată.

La Roma însă, învățasem multe. Eram vânjos și dibaciu în sărit. Intrarea o cunoșteam, iar câni, bătrânul Iosua n'a tinut nici când pe lângă casă. Și apoi, îmi mai venia într'ajutor și întunerecul nopții.

Trecut peste poșile mari de cedru, m'am apropiat dibuind de ușă, ce conducea spre locuința lui Iosua. Aproape de ușă, mă potignii în ceva moale. În acelaș moment auzii un glas de bărbat speriat întrebând: — „Cine-i?”

În loc de răspuns, mă plecai în jos și apucaii cu o mână gâtul omului culcat lângă prag. Câteva clipe de svârcoliri și bătrânul serv rămase nemișcat. Intrai. În încăperea largă, bătrânul Iosua ședea ghemuit într'un fotel enorm, privind prin pălpăirea obosită a unei condele, grămezile de galbeni de pe masă.

Pierdut în contemplarea banilor, el nu auzise sgomotul de afară, dar nu observase nici intrarea mea. Abia când eram la un pas, își ridică capul și mă privi năuc, înspăimântat.

— „Cine ești?... și ce cauți aici... — mă întrebă apoi și trupul deșirat începu să-i tremure.

— „Nu mă cunoști?... Sunt Beniamin, copilul prietenului tău, căruia aveai de gând — odată — să-i dai pe Salem!.. Pe Salem ai dat-o altuia, dar banii ți-au rămas!.. Azi ți-am cerut și nu ai vrut să-mi

dai!.. Acum nu-ți cer!.. ți-i iau!.. ha... ha!...”

În râsul meu, Iosua să desmeteci. Cercă să se ridice, dar recăzu în fotel, strigând:

— „Afară câinel!.. Enoch, unde ești?”

— „Nu sblera, căci Enoch nu te-audel!”

— „L'ai omorât?... Mișelule!.. ș'acum ce vrei?”

— „Ce vreau?... Ți-am spus!.. Vreau banii tăi!”

— „Nu-ți dau!.. nu-ți dau!.. ah, lahve, Salem, Enoch, veniți!”

— „Nu-mi dai?... haid' mai curând, că te ucid!”

De-afară se auziră sgomot de pași. Suflai asupra luminei și apucând pe Iosua de gât îl sugrumai. Strânsei repede banii de pe masă și îndesându-l în buzunarele largi ale tunicei, mă îndreptai grăbit spre ieșire. Mă pomenii față în față cu celălalt serv al lui Iosua, care venia cu un felinar. Am dat să-l prind și pe acesta de gât, dar fiind vânjos, P'am străpuns cu un stilet — singurul obiect ce-mi rămăsese din cele furate la Roma. Servul se prăbuși gemând, iar eu o luai la fugă. În curând rătăceam iarăși pe străzile pline de noroi ale Ierusalimului.

Aveam acum bani din belșug și abia așteptam să mă văd în drum spre Antiochia. Noaptea aceea mi-se păru o vecinicie. Dar în sfârșit trecu și când se iviră zorile, mă îndreptai spre porțile cetății. În apropierea porților mă întâlni cu doi bărbați. Când mă văzură începură să strige și o luară înapoi. Peste puțin se reîntoarseră, însoțiți de doi soldați romani. La distanță de zece pași, îmi făcură semn să mă opresc. Mă îngrozii!.. Era vădit omorul?... Eram stropit cu sânge?... Mă privii!.. Nu aveam nicio pată!.. Atunci?... numai știam ce să cred!.. Vru să pornesc înainte, dar iar soldații întinseră sulțele spre mine, și bărbații cari îi însoțeau mă isbiră cu pietre strigându-mi „lepros” și „necurat!”

Mă privii din nou!.. Și n'tr'adevăr îmi văzui mâinile pline de răni.

Și ca toți cei atinși de boală, am fost adus aici!.. De când... și de unde aveam lepra?... nu pot să-mi dau seama!.. Totul e o enigmă!.. Dar în noaptea când am plecat la Iosua, eram curat și sănătos.

Banii ce erau la mine, i-am îngropat lângă unul dintre mormintele de-aici. Am încercat în multe rânduri să fug, dar am fost bătut cu pietre și readus. Și acum de doi ani petrec așa... cu comoara îngropată.

Tânărul roman își ridică fruntea încet și fixând îndelung pe Iudeu, zise mirat:

— „Cum?... numai doi ani?... Din povestea vieții tale ar urma, să nu ai mai mult de treizeci și ceva de ani, și fața ta te arată mult mai bătrân!”

— „Se poate!.. dar eu adevărul l'am spus!.. Ș'acum prietene aș vrea să cunosc și eu povestea vieții tale!”

— „Povestea vieții mele?... Nu cred să găsești ceva deosebit!.. dar fie!.. am să-ți împlinesc dorința!”

Un vânt calduș începu să adie alene, risipind prin văzduh un miros plăcut de oleandri. Dinspre câmpia plină de verdeață străbatu ușor cântecul melodios al unui păstor.

Tânărul oftă; privi adânc în zare și începu cu glas tremurător:

— „Poate găcești după îmbrăcăminte, că sunt nobil roman. Tatăl meu, odrasla unui neam patrician bogat, era cam risipitor. Îi plăcea să trăiască pompos, să aranjeze serbări și pe lângă asta, dărnicia lui nu cunoaștea margini. Peste puțin săraci. Din imensele bogății îi mai rămăsese o vilă în Roma și câteva viei. Ajuns în strâmtoare și neaflând altceva mai bun, își oferii serviciile Caesarului August și se făcu soldat. Din mulțimea sclavilor își reținu numai pe

INTREBARE

După Lenau.

*Sărmană inimă de om, norocul tău ce este?
O clipă, care din mister de Parce ți se toarce
Și când abia ea s'a născut, dispăre fără veste...
Se prăvălește în neant... și nu se mai întoarce!*

Aurel Locusteanu

câțiva. Intre aceștia pe egipteanul „Niger”, — poreclit așa pentru colorarea neagră a feței — și pe dăcul „Hercul”, care se deosebia de ceilalți prin blândeță și forță. Când tata deveni „Centurion” în garda Caesarului, eu aveam nouă ani. Pruncia mea a fost plină de farmec. Tată mă iubea și mă ținea mereu lângă el. La vârsta de nouă ani m'a dus la Ierusalim, unde era trimis de Caesar, să împedecă o răscoală. Reîntors la Roma, zilele mi-se scurseră în liniște, învăluit de dragostea părinților mei.

Crescut în atmosferă militară, îndrăgisem și eu viața de soldat. Tata să distinse în câteva lupte contra barbarilor și ca recunoștință, Caesarul, care îl prețuia, îl avansă, făcându-l comandantul unei legiuni. Din trofeeale câștigate răscumpără parte din proprietățile vândute și viața începu să ne suradă. Dar voința zellor n'a permis să ne bucurăm prea mult. Buna mea mamă muri în curând, lăsându-ne nemângâiați. Și tot voința zellor impune, ca omul să uite cu timpul. Sora mea Cecilia, care rămase orfană micuță, crescu și devenise una dintre cele mai frumoase fete ale Romei. Tinerii patriciani, se întreceau în cucerire. Incepură iarăși zilele de petreceri și distracții. Și numai durererea pentru pierderea mamei și amintirea ei, ne tulbura din când în când, noianul vieții ticnute. Incepu să iubesc și eu libertatea. Doream independența și eram decis să părăsesc cariera de militar. Dar voința tatălui meu a hotărât. El dorea să mă vadă cu orice preț militar și numai militar. Avem anumite aptitudini, cari îl făceau să spere, că voi înainta mult. M'am distins în deosebite rânduri. Caesarul Tiberiu, începu să se intereseze mai de-aproape de mine și mă luă ca ofițer în gardă. Avem pe-atunci dovăzeci și cinci de ani. În curând, numele meu era șoptit prin toate tricliniile Romei. Și când ești căutat, prietenii se îmbie. Tinerii patriciani, floarea aleasă a Romei, îmi îmbiau pe întrecute prietenia. Peste puțin, am înțeles, că dragostea lor față de mine, era mai mult pentru sora mea Cecilia.

În casa unui prieten — și poate acesta era singurul meu prieten devotat — am cunoscut pe Iulia... La prima întâlnire am îndrăgit-o. Împlinisem douăzeci și șase de ani și totuși... nu iubisem încă pe nimeni. Iubirea mea pentru Iulia se născu spontan. Și ce să-ți spun?...

ERA O ZI DE TOAMNĂ

Era o zi de toamnă 'ntârziată
Cu croncăniri de corbi în toată zarea,
Cu doruri ce le mistue uitarea...
Și firea tresărea îndoliată.

Mergeam stingher pe strada solitară
Când tu în cale mi-ai eșit de-odată,
Ca fulgul de ușoară și curată
Cum visurile mele te visară...

Rămas-am trist și 'ndurerat de tine
Ca să-mi îngrop și doruri și iubire...
Și-am plâns tăcut o noapte în suspine.

Azi cântece răsună'n larga fire
Și toate sunt de voie bună pline,
Iar eu te strâng la piept de fericire...

A. ZEGREANU.

în curând eram stăpân pe inima ei. Ce fericit eram atunci!...

Dar limba veninoasă alui Nerva, a spulberat seninul meu vis. Acest Nerva, — unul dintre aceia cari se numeau prietenii mei — refuzat din partea sorei mele Cecilia, a căutat alinare la Iulia. Și când Iulia îi destăinuia iubirea pentru mine, el începu să mă dușmănească. De față mi-se arăta prieten, iar în ascuns mă ponegrea.

Vlăstar de patrician bogat, avea mare trecere la curtea lui Caesar. În urma multelor însinuări răutăcioase, începu să pierd grația Caesarului. Și'n ura lui, Nerva merse atât departe, încât începu să șoptească printre prietenii Caesarului, că eu pregătesc o conjurație. Eram subminat și eu nu știam nimic. Svonul acesta ajunse chiar la urechile lui Caesar. Urmarea a fost, detașarea mea la o legiune, care pleca spre Iudea.

Eram mâhnit, fiindcă trebuia să mă despărț de Iulia, dar tot odată vesel, crezând, că petrecerea mea în Iudea îmi va aduce alte distincții. Ș'apoi mai credeam, că lipsa mea din Roma va fi de scurtă durată. După câteva luni petrecute în Iudea, mi-am cerut concediu dela comandantul legiunii. Mi s'a spus însă, că n'am să văd Roma curând, fiindcă trimiterea mea în Iudea era exil. Peste puțin, am cunoscut și cauzele exilului meu. Am încercat să desmințesc bârfele răutăcioase, dar totul a fost zadarnic. Nerva era la Roma și știa să-mi incurce luc-

rurile, pentruca să stau departe de Iulia. Știam că adevărul va eși la lumină și m'am resemnat.

Bătrânul Hercul, — credinciosul sclav al tatălui meu — îmi aducea mereu vești dela Roma.

Între timp, sora mea Cecilia se măritase după prietenul în casa căruia o cunoscusem pe Iulia. Știam că se iubesc, și fericirea lor — cu toată tristețea mea — îmi picura în suflet mângălere.

Curând după asta, primul dela tatăl meu o scrisoare, în care îmi spunea că a isbutit să-l demaște pe Nerva. S'a dovedit, că toate erau înscenări răutăcioase din partea acestuia. Ca pedeapsă, Caesar l-a exilat în Gallia, iar pe mine m'a avansat și mă aștepta să-mi strângă mâna și să-mi mulțumească pentru supunerea și credința mea.

Iulia, pentruca să scape de Nerva, era decisă într'un timp să între în ceata vestașelor cari păzesc focul sacru; dar acum s'a resgândit... și mă așteaptă, pentruca să devină pentru totdeauna a mea.

Alergal în grabă la comandant și îmi cerui iarăși concediu. Bunul meu comandant mă primi călduros. Îmi strânse mâna înduioșat, zicându-mi:

— „Mă iartă dragul meu, că până în prezent m'am purtat cam rece față de tine, dar situația mea nu-mi îngăduia să mă port altfel față de acela, despre care se vorbea, că era pregătit pentru conjurație. Căci deși Caesar nu te-a eliminat din

corpul armatei, erai totuși un sim-
plu exilat...”

Făcui un gest, dar comandantul
continuă:

— „Știu, știu... nu-i necesar să
te desvinovățești!. Am aflat totul...
Actele, prin cari Caesar te avan-
sează, au sosit dela Roma tocmai
cu puțin înainte... Pe Hercull, fru-
moasă răsplătă!. Iți zic „salve“!.

Știu, că e fierbinte dorul tău de-a
te reîntoarce la Roma, și n'ăș avea
putere să te rețin, dar cugetă... sun-
tem în preajma unor evenimente,
cari mă silesc să te rog, să rămâi
lângă mine.

Ești unul dintre puținii mei ofi-
țeri, în cari mă pot încrede deplin.
Ș'apoi, mai cugetă... ce bucurie vei
cauza lui Caesar și la ai tăi, când
vor afla că ai rămas la datorie!.
Rămâi, te rog, am lipsă de tine!.
și Caesar va ști să-ți mulțumească!.
Ai fost centurion, de-acum vei fi al
doilea în grad după mine!”

— „Primesc!...” — îi răspunsei
și bunul Calus, mă îmbrățișă.

A doua zi, legiunea pleacă spre
Ierusalim.

Era vorbă de-o răscoală, care se
domoli îndată după sosirea noastră
acolo.

Intr'una din zile, rătăceam fericit
printr'o grădină cu oleandri. Gân-
dul meu alerga dornic, la aceia pe
cari îi iubeam, când de-odată auzii
pe aproape un țipet sfâșietor. Aler-
gal grăbit spre locul sinistru și
văzui o ceată de oameni, cari isbeau
cu pietre într'o femeie cu hainele
sdențuite. Am vrut să-mi strig sol-
dații, dar nu era nici unul prin
cartierul acela. Mă strecurai atunci
prin ceata de oameni și apropiindu-
mă de femeia nenorocită, începui
s'o apăr cu propriul meu trup. Pre-
zența mea în loc să-i domolească
ii agită și mai mult. Câteva pietre
mă nimeriră. Femeia sfârșită de o-
boseală și lovituri se târă spre mine
cuprinzându-mi genunchii. Peste
puțin sosită câțiva soldați. Gloata
se nprăștie, iar femeia, care muri
în prezența mea, fu stropită cu var
și arsă. Era plină de lepră!. și eu
nu știam...

În noaptea aceia am visat ceva
frumos... Se făcea că sunt iarăși
copilul de nouă ani. Eram în Ieru-
salim. La colțul unei străzi se jucau
câțiva copii iudei și eu îi priveam
de-aproape. De-odată, unul ridică
de jos o piatră și mă lovi. Mă pră-
bușii în țărână cu ochiul sdrobotit.
Privii în jur și văzui îngenunchiat
lângă mine un copil iudeu. El scuipă
pe rană... și 'n clipa următoare

ochiul meu se vindecă. Și copilul
iudeu mă săruta... Era atât de dulce
sărutul lui...

Mă trezii. Și bulmac de somn,
îmi strigai soldatul. Cerui să-mi a-
ducă apă de spălat. Când să mă
spăl, îmi văzui mâinile pline de răni.
Devenisem peste noapte leprosl...
Cum?.. și de unde?.. nu pot să-mi
dau seamă!.

Mă înbrăcal grăbit și lăsând toate
ale mele în grăji soldatului, o luai
spre locul acesta. Ieri eram întreg!..
iar azi?.. O, de-ar veni profetul
milostiv!..

— „Profetul?.. hal.. hal...” — în-
trerupse iudeul. — Nu pot să te
înțeleg de loc amice!. Profet.. mi-
nuni... amăgire și fleacuril..

Povestea vieții tale e frumoasă...
mi-a plăcut!, dar acum te las. Soa-
rele se apropie de asfințit și mie,
mi-e cam rece, brrr!...” — și iudeul
se depărtă grăbit, târându-și după
el hainele sdențuite.

Tânărul roman își privi întristat
mâinile pline de răni și oftă. Visul
de peste noapte îl urmărea. A visat,
dar visul acesta i se întâmplase
aievea, cu optsprăzece ani înainte.
Copilul iudeu îi vindecase ochiul.
Reîntors la Roma, s'a gândit mult
la micul leșchu, dar n'a spus ni-
mănuși ce i-a făcut... căci așa îi fă-
găduise...

Caius și soldații se vor mira de
lipsa lui. Ce vor crede?... nu le-a
spus nici măcar o vorbă... iar de-
parte la Roma, îl așteaptă bătrânul
său tată, o soră, un prieten devotat
și Iulia!..

Și el e leprosl... Nimeni nu știe,
căci a plecat neobservat. A vrut să
rămână totul o taină, să nu știe
nimeni de suferința lui!.. Ce rost
avea să întristeze inima acelora cari
il iubeau?... Nu, nu, e mai bine
așa!..

Simți cum i-se strânge inima și
lacrimile îl podidiră. Privi cu ochii
înpaijențiți în jur, și nu departe
il văzu pe iudeul Benjamin, răs-
colind țărâna lâng'un mormânt. Iși
șterse lacrimile cari se prelingeau
peste față și ridicându-se de pe
piatră încet, o luă cu pas domol
înalte.

Soarele plecat spre asfințit își
aduna grăbit mănunchiul de raze
strălucitoare, umbrind treptat de-
alurile presărate cu smochini și o-
leandri.

De-odată cu amurgul vântul porni
mai tare, risipind prin aerul răcorit
o mireasmă îmbătătoare.

Tânărul privi spre asfințit... De-
parte pe drumul nisipos, văzu o

ceată de oameni, cari înaintau cu
zor spre Ierusalim. Se opri în loc
și ridicându-și mâna streșină la ochi,
aștepta. Drumefii se apropiau me-
reu. Deodată tresări. I se păru, că
bărbatul care mergea în frunte îi
este cunoscut.

Il mai văzuse undeva? dar când?
nu-și putea da seama, și totuși...
Streinul îl privea. Când ajunse a-
proape, își întinse mâinile spre el
și îl strigă:

— „Flavius, vino la mine!”

Tânărul roman stătu o clipă în-
mărmurit. Deschise ochii mari, plini
de mirare și 'n timp ce pieptul îi
sălta în respirații grăbite, alergă
înainte. Ajuns în fața streinului se
aruncă în genuchii, îngânând prin-
tre lacrimi, emoționat:

— „leșchu!.. leșchu!..”

Profetul milostiv îi cuprinse ca-
pul în mână și privind-l în ochii
plini de lacrimi îi zise înduioșat:

— „Flavius, tu te gândeai la mine
și mă așteptai!.. Eu cunoscând su-
ferințele tale, am venit să te mân-
gâi!” — și plecându-se îi sărută
fruntea plină de răni.

— „O, bunul meu leșchu! eu
cred și știu, că tu ești cu adevărat
profetul milostiv. Simt, că tu ești
micul leșchu de demult, care mi-ai
vindecat ochiul, și tu poți să mă
vindeci și acum!”

— „În clipa când buzele mele
au atins fruntea ta senină, te-ai cu-
rățit, ridică-te și crede cuvintelor
mele!”

Flavius își simți trupul străbătut
de ceva supranatural, asemenea unor
fiori... și când se ridică, îl văzu pe
leșchu înconjurat de mulțimea le-
proșilor, cari alergară să-l întâm-
pine.

— „Doamne!.. fie-ți milă de noi
și tămăduște-ne!”..

— „Și credeți voi, că eu pot să
vă tămăduesc?!”

— „Doamne, noi credem și știm,
că tu ești profetul și câte le vrei,
toate le poți!”

— „Vreau curăț-ți-vă! și de-a-
cum să nu mai păcătuiți!” le zise
blândul profet — și întorcându-se
spre Flaviu: — „să mergem. ai tăi
te așteaptă!”

Plecat deasupra movilei de pă-
mânt, iudeul Benjamin își privea
comoara de galbeni... În apropiere
răsunară osanalele leproșilor vin-
decați. Benjamin tresări. Aruncă pe
galbeni o mână de țărână și ridi-
cându-și privirea spre cei cari tre-
ceau pe lângă el grăbiți, îi întrebă
mhiat:

PROBLEME LITERARE

de Phaëthon

— „Ce sunteți veseli?”
— „Cum? nu știi? A venit profetul milostiv și ne-a tămăduit! Osana lui!”...

— „Ce spui? v'ați vindecat? și unde e profetul?”

— „A plecat spre Ierusalim, acum mergem și noi după el!”

— „A venit? v'a vindecat? ha! ha! mă duc și eu acuși! dar mergeți, mergeți, am să v'ajung curând!”

Și Beniamin începu să-și adune comoara, îngânând: „mă duc și eu acuși... am să mă vindec, ha! ha! dar să-mi adun comoara!”

Își înnodă bucățile de sdrențe și strângându-și galbenii plecă și el spre Ierusalim...

Dar profetul minunat era acum departe..

Beniamin o luă la fugă. Dorul vindecării îl întăria. După o vreme de alergare se poticni într'o piatră și cezu. În timpul căderii, banii se risipiră. Beniamin începu să-i adune cu lăcomie. În sfârșit îi adună pe toți. Acum iar la goană. Cu mâna pe bucățile de sdrențe în cari își legase comoara alerga din rășputeri...

Distanța între profet și următor devenia tot mai mică... Beniamin aleargă ca o fantomă...

Profetul și cei ce-l însoțesc sunt la două sute de pași, acum la o sută.

Ieșchu e la poarta cetății. Soldații de pază își recunosc comandantul. Flavius le face un semn și ei salută.

Beniamin e la douăzeci de pași. Ajunge și el la poartă, dar soldații întind sulțile spre el.

— „Oprește-te! Unde mergi?”

— „Merg să mă vindec! doar a venit profetul!”

— „Ce profet?.. ești nebun?.. înnapoi leprosuile!”

— „Lăsați-mă!”

— „Napoi îți zic, că te străpung! acolo ț-e locul!”

Și soldatul cu înfățișare gravă, ridică mâna în sus și arată cu sulța spre mormintele părăsite...

Soarele apunea. Și prin amurgul ce-și întindea grăbit vălul cenușiu peste sfânta cetate, un pâlcc de porumbel se roteau ușori, în sborul lor îndrăzneț.

G. Ibrăileanu, eminentul profesor universitar și critic literar dela Iași, publică mai deunăzi în „Viața Românească” studiul „Influențe străine și realități naționale”, în care pune la punct una dintre cele mai importante probleme ale literaturii românești. În loc de orice comentariu, dăm în extras cuprinsul acestui studiu:

Literatura română dintre 1800-1880 este istoria influențelor străine, care au pus în valoare comorile sufletești ale poporului român. În același timp, treptat, a avut loc procesul de emancipare a literaturii naționale.

Înainte de 1800 literatura română beletristică cultă a fost inexistentă. S'a născut grație unor modele străine, mai ales, grație modelelor franceze. Literatura franceză a făcut scriitorii pe Conachi, pe Văcărești, apoi pe Cârlova, Alexandrescu și Alexandri...

Scriitorii noștri însă au imitat din literaturile străine numai modelele, cari conveniau spiritului național și gradului de dezvoltare sufletească a păturii noastre culte. Astfel literatura franceză pseudo-clasică din veacul al XVIII-lea ne-a dat seria de poeți-boeri, în frunte cu Conachi. În epoca următoare, romantismul francez, reprezentat prin V. Hugo și Lamartine, ne-a dat lirismul din literatura Munteniei și criticismul obiectiv din literatura Moldovei.

Atât în Muntenia, cât și în Moldova în tot timpul acestor influențe străine, scriitorii fac întâiul pas de emancipare de sub tirania modelelor străine, grație, deoparte *extracției lor sociale*, de altă parte, *poeziei populare, care invigorează spiritul specific național și-l face să asimileze influența străină*.

Eminescu este „întroparea celei mai puternice influențe străine și în același timp a celui mai pronunțat spirit specific național”.. Starea sufletească a lui Eminescu a fost a unei întregi pături românești, a intelectualilor dela sfârșitul veacului trecut.

„Poezia lui ține de acea categorie a poeziei noastre populare, a cărei expresie supremă e *Miorița*”.

La scriitorii ca *Vlahuță, Delavrancea și Coragiale*, influențele străine sunt tot mai reduse, realită-

țile naționale mai pronunțate. „Din acest mic istoric al evoluției literare, dela imitație până la originalitate, se vede că *originalitatea* merge paralel cu recrutarea scriitorilor din clase tot mai aproape de popor (Conachi-Alexandri - Eminescu-Sadoveanu)”.

Avem deja o mică *tradiție literară*. Literatura de până acum, care a întrupat deja spiritul specific național, poate avea pentru scriitorii rolul pe care l-a avut spiritul și literatura populară pentru scriitorii dinainte... „Cine disprețuește literatura anterioară a țării sale, nu poate fi scriitor bun”...

Înainte de 1900 se ridică spre suprafață literatura „decadentă”, care rupe cu evoluția normală a literaturii noastre. Această literatură decadentă se manifestă în două direcții: în *țărănismul literar* și „*poezia nouă*” sau *artificialismul parizian*.

Cel dintâiu, departe de-a fi o literatură populară, este parodiarea și caricaturizarea țării, cel din urmă este parodiarea și caricaturizarea artificialismului parizian, prin repudierea elementului național. Țărănismul literar n'a fost nici opera lui Creangă, nici a lui Sadoveanu sau a lui Goga, ci a fost afectarea tonului, stilului și limbii țărănești de către târgoveți, arătând dispreț culturii și literaturii străine și bătând rădăcinile literaturii noastre.

Artificialismul parizian, încornat în *Baudelaire*, a fost introducerea în literatura noastră a elementelor ca: urbanism exagerat, maladivitate, amar pervers — toate afectate și măimutărite, și foarte îndepărtate de ceea ce era firesc în *Baudelaire*.

Ceea ce a fost Hugo și Lamartine ori romantismul german pentru literatura română dela 1800 până la 1880, *Baudelaire* nu poate fi pentru literatura română mai nouă. Poezia acestui poet nu convine spiritului nostru național. *Baudelaire*ismul bucureștean de azi este „același snobism (foarte specific societăților orientale înapoiate) care face pe Zița Tircădău din *O noapte furtunoasă* a lui Caragiale să vorbească franțuzește. Imitația caricaturală care e pseudo-baudelaireismul așa cum se găsește în o anume producție literară bucureșteană, „nu numai că nu e nimic, dar e ceva negativ”.

REVISTELE

„Lamura“ (An VII N 5-6) Admirabila revistă de cultură generală editată de „Fundajia Principele Carol“ face desigur un bun serviciu nu numai corpului didactic, către care se adresează ci și maselor dornice de bune și serioase îndrumări culturale.

În acest număr dl Em. Bucuța publică un articol plin de bune sugestii pentru noi, despre marea dezvoltare și însemnatul rol educativ pe care îl are teatrul de păpuși în Cehoslovacia. Dsa a asistat la un asemenea spectacol, a cercetat chestiunea și ni-o oferă. E în adevăr deosebit de important ceea ce se poate realiza cu acest teatru într-o țară cu adâncă grijă de bogăția sufletului național. Iată câteva date:

„În Praga sunt patru teatre de păpuși. Au două sau trei reprezentații de fiecare dată în cele două zile din săptămână când joacă, cel puțin cele deschise mai ales pentru școlari. În toată Cehoslovacia sunt peste o sută, atât în orașe, dar în deosebi la sate. Firul lor poate fi urmărit până adânc în veacul al șaptesprezecelea. Vor fi fost întâiu un mijloc de petrecere popular, cu un Vasilache de lemn la marginea unei pânze, așa cum la noi au și rămas și pot fi văzute până azi la bălciuri. Imprejurările, aici, nu le-au umplut de-o viață proprie și oamenii nu s'au ostenit să le desăvârșească. În Cehoslovacia a fost altfel.“

O bogată literatură alimentează acest teatru, pa cari renumiți pictori, sculptori, arhitecți, îl înobilează necentenit cu rodul neseceții lor imaginații plastice.

Câte lucruri bune nu s'ar putea face în aceeași direcție și la noi, dacă am fi ceva mai muncitori și mai mult închinați binelui public? Din bogata noastră literatură populară de basme, legende și snoave s'ar putea ridica o admirabilă literatură pentru teatrul acesta ideal. Dar literații noștri prea mult intimidați de modele literare de aiurea calcă pe alte meleaguri și nu îndrăznesc să se apropie de prelucrarea acestui material, care se pierde.

Dl Bucuța are dreptate să fie sceptic gândindu-se la noi, după cele văzute la Praga.

Pr. T. Chiricuța face în acelaș

număr juste adnotații în legătură cu cartea lui H Gaudig despre „Personalitate“. Dl prof. Simionescu semnează un articol de îndrumări culturale pentru învățători, în care ni se pare că se recomandă prea unilateral numai publicațiile sătești ale unei singure edituri, la care dsa are un rol destul de important.

În restul revistei, bune studii de caracter didactic și bogate recenzii și însemnări culturale.

„Cetatea Literară“ (An. I—Nr. 9—10) vrea să fie armă de ofensivă contra vechilor forme literare. Dl. Camil Petrescu, directorul revistei, e un spirit năbădăios. Dsa nu se mulțumește să aibă talent și să scrie pe înțelesul tuturor; dsa vrea să fie extraordinar, nemaivăzut, nemaiauzit. „Poftiți, domnilor, înăuntru și vedeti natural ceea ce afară e numai zugrăvit pe pânză“. Și între curioși să vezi monstrul. Iată-l:

Poți să 'ncepi cu orice filă din idilă
Înima să 'ți-o arunci ca pe o bilă
Acrobatul. Brațu 'ntors s'o prindă pe la
[spate

Să descrie flori de linii instelate
Jocul ei în jurul tău. Dar simți că rece
9 și cu 1 fac tot 10.

Doar un buton întors. Curentul s'a oprit
Automat în tot orașul au încrămenit
Tramvaile pe linii. Intorci și iar
Tramvaiele se mișcă tutelar.

Pornește înainte 'nzorzonat un cățeluș
Se leagănă fudul în haina lui de plus
Pornește pe alee fericit
Dar când stăpâna s'a obrit
Cu capu 'ntors a stat și el
Căci fantezia nu i-a fost decât exces de
[zel.

Cazi suflete cu fruntea 'n piept
Revino cu piciorul drept
Lângă femeia cu surâs standardizat

Răspunde-i cu surâs penalizat.

Tu, spectator nălv rămâi cu gura căscată. Dl Camil Petrescu e fericit, dacă nu întinzi mâna să descoperi boscară de după perdeaua amăgitoare a scenei de bălciu.

Aceasta se cheamă, desigur, poezie nouă, originalitate veritabilă, în această cetate literară de carton măzgălit. Dar, noi o mărturisim cinstit, că prostia noastră nu înțelege ce se va întâmpla dacă „sufletul cu capul în piept“ va greși-o și o va lua cu piciorul stâng. Va mai avea femeia surâsul „standardizat“, sau ba? Te pomenești că se întâmplă

comedia dracului, că femeia își ia un surâs stormatizat, sau boicotizat, sau revirimentizat. Dar câte fantezii de astea contabilicesco-econocești nu poate avea o femeie în poezia nouă!

Ciudad însă. Toate 's anapoda în poezia asta nouă, numai aritmetica a rămas aceeaș. Auziți: „9 și cu 1 fac tot zece“! Hotărât dl Camil Petrescu nu e încă desăvârșit nou. Dar să nădăjduim că nu va trece mult și „9 și cu 1“ vor face și la ds. 13.

De altfel revista are vre-o patru pagini în 4° pline cu poezii aproape de aceeași factură, ceea ce înseamnă că poezia nouă e foarte înfloritoare. Și să ne mai plângem că nu avem producție poetică de mare valoare? Un rătăcit în aceste pagini ni se pare d. Ciurezu, care publică remarcabile versuri în formă populară, cu nimic justificate ca poezie nouă:

Apă
apă lină,
cu miros de bolboțină,
neatinșă de lumină
nici de umbră de sulfină
nici de gură de albină,
apă,
apă lină;
Apă vie ne 'ncepută,
în adânc de lut crescută.
în prundiș de piatră suptă,
de senin necunoscută,
apă vie ne 'ncepută;

Am venit
cu zori pe gene
și pe tâmpile
cu răcoare de poene,
am venit
în păr cu vânt
și pe glesne
miros reavân
de mământ.

Nu e nici-o trăsnaie în aceste versuri, vechi de când poporul românesc a știut să îndruga câteva vorbe. Atunci ce cantă dl Ciurezu între dl Camil Petrescu și dl I. Vinea?

Cronica revistei e însă vicioasă, adeseori justă și aproape totdeauna inteligibilă, ceea ce înseamnă că cei ce scriu „Cetatea literară“ sunt oameni perfect normali. Câtă logică și cât bun simț în notița intitulată „Pluralul“! Nu cerem poeziei logică, deși trebuie să albă și ea o logică, a ei, dar bunul simț?...
Manole Ampoianu

INSEMNAȚI

NOTE DESPRE MIȘCAREA LITERARĂ ȘI INTELLECTUALĂ:

D. Ion Breazu ne anunță printr'o scrisoare că își retrace colaborarea de la revista noastră, pentru motivul că redactorul revistei, d. D. I. Cucu, și-a exprimat alte păreri aici de prepoeză a lui Lucian Blaga decât dsa. Regretăm plecarea dlui Breazu dintre noi, pentru că dsa dovedise aici remarcabile calități, pe cari desigur că și le va valorifica tot așa de bine și în altă parte. Dar o regretăm și pentru faptul că d. Breazu n'a înțeles că părerile dsale exprimate în această revistă nu ne obligau să judecăm la fel cu dsa, după cum nici părerile altora nu ne obligă la aceasta.

Premiile „Cărții Românești“. Revenim asupra acestei chestiuni deplin satisfăcuți. Desmințirea pe care am dorit-o ni s'a dat. Vorbind intrun număr trecut despre premiile instituite de „Cartea Românească“ ne exprimam îndoiala dacă premiile sînt acordate numai ca premii și nu se confundă cu drepturile de autor. Direcțiunea „Cărții Românești“ ne răspunde, trimițându-ne un prospect din care reiese că lucrările premiate intră în proprietatea editurii iar autorul și urmașii lui legali are dreptul la 20% din produsul net al lucrării pusă în vânzare.

Cu această lămurire, „Cartea Românească“, după cum am mai spus-o câștigă în recunoștința noastră, instituind premiile sale literare.

O declarație prețioasă. Un mare număr de scriitori maghiari, anunțându-și acum câteva zile demisia din societatea „Ady Endre“ prezidată de d. Franyo Zoltán, și cum această manifestare venia după discursul rostit de d. Franyo la mormântul lui Eminescu, ziarul „Biruința“ se întreba dacă în demisiile anunțate nu este o demonstrație față de discursul președintelui societății „Ady Endre“, care mărturisea poate mui mult decât acordau parte din scriitorii unguri pentru încheierea înțelegerii culturale româno-maghiare. La această întrebare a ziarului clujan, scriitorii demisionași s'au grăbit să declare că motivul demisiei lor este de altă natură și că „din întreaga activitate de până acum a societății „Ady Endre“ ei nu se solidarizează decât cu gestul președintelui de a participa la pelerinajul de la mormântul lui Eminescu“.

Declarația este prețioasă, pentru că ea dovedește încă odată că o mare parte din scriitorii maghiari, îndrumători ai opiniei publice maghiare din cuprinsul țării, dau o serioasă atenție chestiunii înțelegerii culturale româno-maghiare. Am vrea însă ca toate declarațiunile ce se fac să fie cât mai mult conforme și cu faptele ce se săvârșesc.

„Fundatiia Principele Carol“ în Ardeal. Intr'un interview acordat ziarului „Biruința“ din localitate d. Mugur, directorul „Fundatiiei Principele Carol“ vorbește despre organizarea și activitatea acestei instituții în Ardeal. Puține lucruri înfăptuite aici poate remarca d. Mugur. Fundatiia are câteva cinematografe, a preluat desfacerea ziarelor și publicațiilor în chioșcurile din gări și a organizat muzeul etnografic din Cluj. Mai mult nu se putea face deocamdata pentru a nu se stăneni activitatea „Astrei“. Dar dsa ne anunță un bogat plan de realizări în viitor. Se vor crea astfel muzee etnografice în mai multe centre, pentru a se salva dela pieire din vreme bogăția de înfățișura trecutului nostru.

Ne întrebăm însă, nu ar fi de mai mult folos această muncă a Fundatiiei, dacă ea ar colabora alături cu „Astra“, pe care astăzi trebuie să o ocoliască?

Sadoveanu în limba polonă. Dintr'un articol publicat în „Adevărul Literar“ de dna Isabela Sadoveanu, aflăm că dna Kasterska-Serghiescu s'a hotărât să traducă în limba poloneză parte din opera marelui nostru prozator, d. Mihail Sadoveanu. Știrea este îmbucurătoare. Bogata operă a dlui Mihail Sadoveanu este cea mai bună recomandare față de vecinii noștri dela nord, cu care cândva am avut strănse legături culturale. Era o vreme când feciorii boerilor moldoveni în Polonia își făceau educația. Marii noștri croniciari în Polonia au fost formași și cel mai strălucit produs al acestor legături culturale a fost Dimitrie Cantemir, care și-a câștigat o mare autoritate în toate cercurile culturale ale Europei din vremea lui.

Cu opera lui Sadoveanu restituim târziu o parte din ceea ce vecinii noștri dela nord ni-au împrumutat altădată. Plătim bine o poliță veche. Poporul polon va găsi în paginile marelui nostru prozator un mediu nu prea străin și un suflet înrudit. Satul moldovenesc, cu viața lui ticnită, cu obiceiurile lui străvechi, cu oamenii lui aspri în înfățișare dar moi la suflet, nu este cu mult deosebit de satul de dincolo de granița Bucovinei. Și cât de viu se oglindește el în paginile maestrilor ale dlui Sadoveanu.

Fapta dnei Kasterska, soția poloneză a românului Serghiescu, ea însăși devenită o vrednică româncă, va da desigur bune roade. Ca și noi cari ne mândrim astăzi cu admirabila operă a dlui Sadoveanu, frații săi de sânge din patria mamă îi vor mulțumi și pentru orele de desfătare pe cari le vor avea citind „Dumbrava minunată“ și pentru cele procurate din lectura traducerilor viitoare.

„Biserica unică românească“ Intr'un bine documentat studiu, d. I. Paleologu,

examinează situația celor două biserici românești și necesitatea unirii acestora într'o singură biserică puternică. Autorul face o justă paralelă între biserica ortodoxă și biserica unită din Ardeal și constată că nimic nu ne mai obligă astăzi a sta sub autoritatea bisericească a papei. Actul dela 1698 era o necesitate. Biserica românească persecutată de protestanți simțea nevoia unui sprijin puternic pentru a putea să reziste. Astfel o parte din preoți și credincioșii noștri s'au pus sub protectoratul papei, fără a-și părăsi vechia credință. Numai mai târziu biserica unită, constrânsă, a adaptat dogma bisericii catolice.

Ieșiți biruitori din valorile istoriei, ne-au strâns în mănunchi fiii aceluiaș neam. Ne mai separă doar credința, acest accident survenit în trecut. De ce nu ni-am uni și în credință. Dar să mergem sub scutul papei astăzi, după ce marea majoritate a poporului românesc a rezistat păstrându-și credința din strămoși ar fi o greșială. Cu biserica Romei putem păstra raporturi de strânsă cordialitate, dar noi să ne unim aici pentru a nu întări ca popor. Și când va veni vremea să se realizeze acel ideal deziderat al unirii tuturor bisericilor într'un singur mănunchiu, biserica noastră întărită din unirea între noi, că individualitate ei distinctă își va putea spune hotărât cuvântu-i, greu în balanța credinței.

Cartea colegului nostru d. Paleologu stăpănită de un spirit pașnic, este vrednică a fi citită și pentru materialul istoric bogat, pe care îl pune în discuție, și pentru ideea curată pe care ea o respiră.

BIBLIOGRAFIE

- Editura „Cartea Românească“, București:
Ioan Pillat: Biserica de altădată, poezii 40 lei
Th. D. Speranță: Anecdote nouă, v. VII. ed. V. 70 „
Emilia Tailler: Din tainele simfiriei, nuvele 50 „
A. Vlahuță: Dan 70 „
Ion Slovac: Nuvele, vol. IV. 70 „
M. Sadoveanu: Țara de dincolo de negură 120 „
Ilie Moriova: Cultura legumelor 40 „

POȘTA ADMINISTRAȚIEI

George Peruca. Adresați-vă pentru cărțile dorite la Librăria Cartea Românească din Cluj.

Ioan Boțoc. Am primit abonamentul cu mulțumiri.

Cosinzeana*Revistă săptămânală literară***Biroul**

Cluj, Piața Cuza Vodă No. 16

Abonamente:Pe un an în țară . . . 300 lei
In străinătate . . . 600 lei**Un exemplar 6 lei****Pentru colaboratori:**

Manuscrisele trimise trebuie scrise citeț, în rânduri rare, pe o singură pagină. Lucrărilor nepublicate se ard.

Pentru autori și editori:

Lucrările trimise într'un singur exemplar se publică numai la bibliografie. Pentru recenzii trimiteți două exemplare pe adresa redacției. Revistele fac excepție de la această regulă.

Cadoul cel mai frumos pe care-l puteți face unui prieten, rude sau cunoscut, este o colecție din revista săptămânală

„COSINZEANA“

cu sute de ilustrații, poezii, nuvele, schițe romane, articole dări de seamă și flori de o zi

Colecția din anul 1922 costă 120, cea din 1923, 150 Lei, cea din 1924 și 1925 câte 200 Lei.

Adresa destinatarului

O C U L T I S M

Reușești în viață numai prin voință. Ca să-ți poți forma voința trebuie să te cunoști.

Venim în ajutorul Dumniavoastră, descriindu-vă perfect temperamentul și facultățile naturale psihice.

Trimiteți la redacție: o fotografie și suma de Lei 60, arătând care vă este culoarea ochilor (negru, căprui, verde, albastru), statura (înalt, subțire, scurt, gras), etatea, sexul, ocupația și scrisoarea D-stră scrisă necaligrafic (naturală).

Puteți formula și câteva întrebări asupra talentelor înăscute, cari vă interesează.

FOTOGRAFIA SE ÎNAPOIAZĂ**IMPRIMATE DE ORICE NATURA**FURNIZEAZĂ
PROMPT
ȘI IEFTIN**T**
IPOGRAFIA**DR. S. BORNEMISA****CLUJ**
PIAȚA CUZA
VODĂ No. 16**COMENZI**

VENITE PRIN POSTĂ SE EXECUTĂ CU PRECADERE !!!